171
G 88

TH. DE HERCKSEN

SPECUL JUVENUM ZWOLLIS

J, VOLLENHOE C 1479

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

262
171
g 88
CA. 1653

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

x circa 1479. cf. Bonaventurae Sermones;

Jan vollenhoe?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Incipit opus ꝑuū et vtile qđ ab autore ſpecu/
lum iuuenū intitulatᷣ. docens quō ab ineunte etate
dn̄i iugum p̄cipue ꝓpter q̈tuoꝛ eſt deportandum.

Bonum eſt viro cū portauerit iugum
dn̄i ab adoleſcēcia ſua Ierēias ꝓphā.
Qui in vtero mr̄is ſanctificatus et di
uino ſpiritu afflatus puer ꝓphetare
cepit vtpote a deo miſſus et iuſſus poſtq̄ iſraheli/
ticum pp̄lm̄ nec ām̄onicōnibꝫ nec cōminacōnibus
aut vaticinijs a prauitatibꝫ ſuis reuocare potuit.
ita vt deſperacōne victus dicēt. Si mutare poteſt
ethiops pellem ſuā et pardus varietates ſuas. et
vos poteſtis benefacē cū didiceritis malū. Tandē
inter lamenta ſua in hanc ſentenciā quā ei innocē
cia vite liquidā fecerat ꝓrupit dicens. Bonum eſt
viro cū portauerit iugum dn̄i ab adoleſcencia ſua.
Iugum dn̄i diuinā ſeruitutē intellige. Nam quē/
admodum iugum cōſtringit collum bruti aīalis:
ita et aīm rudem quem concupiſcencia innata vel
eciā expta inſoleſcē vrget. cohibet diſciplina dīne
ſeruitutis Hoc iugum tollere ſuꝑ nos monemur.
a dn̄o cum dicit Tollite iugum meū ſuꝑ vos. Et
ne huius noīs aſperitate terreamur. ſubiungit.
iugum enī meū ſuaue eſt. Ac ſi oībus dicat Aīalia
eſtis. iugū tolerare habetis. eligite ergo qđ vultis
An tollere et tolerare velitis iugum iniquitatis

Koninklijke Bibliotheek 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

diaboli. qđ licet p̄ ipſa cõcupiſcencia inſenſibiliter
tamen grauiter et damnabiliter premit. adeo vt
deorſum incuruet. et ſemper terram id ē terrena
inſpicere compellat. Vel tollere iugum meum qđ
reuera ſuaue eſt animo a viciorum ſuorū nexibus
abſoluto. atq; adeo leue: vt omnia huius vite gra
uia et aſpera leuia faciat et tolerabilia. Q̄p vero
non mediocre ſed eximiū bonum dignis preconijs
extollendū et votis omnibus expetendū ſit hoc iu
gum dn̄i ab ineunte etate deportare: ex multis luce
clarius demonſtrari poteſt. Eſt enī hoc hoc bonū.
ꝓpter lucrū tp̄is. ꝓpter lucrū etatis iuuenilis.
ꝓpter lucrū laboris et ꝓpter lucrū mercedis. In
p̄mis ꝓpter lucrū tp̄is. lucrat᷑ enī annos puericie
ſue qui cū deo illos expendit abſtinens ſe ab omni
oꝑe malo et ꝑmanēs in innocēcia ſua Si enī illud
qđ ſempꝑ faciendum habebas vel tarde quidē facere
incipias. vtiq; cū inceꝑis habes p̄mo de omiſſione
dolere. et dolore qđ male actum eſt diluere. Deinde
eciā duplicato opere bono qđ omiſiſti recõpenſare.
Tale aliquid in rebꝰ huānis videmꝰ de viatoribꝰ
quorū ſi alter ſomno inerti dep̄ſſus et deuictꝰ mo
ram faciens ſocios ſuos poſt medium diei inſequi
tandē ceꝑit. ꝓfecto ſi eodem tecto cū eis cubare ſta
tuerit: accelerare et duplum ſibi laborem indicere
oportebit. et vbi priores pedetentim et moderato
greſſu tendentes maturius ſe ꝑueniſſe gaudebant:

ibi iſte p̄cipiti et anhelo curſu vix ſibi ſubſequend
et ꝑueniēdum putabit. Sic oīno oportebit illum
celerius ꝓperare qui dies iuuentutis ſue vane cō/
ſumendo ꝑdidit et ſaltem ſero reſipiſcens in etate
iam defecta vias ſalutis aggredi tēptauerit. Quis
ꝓ tunc cauſari habeat ꝙ calore naturali tepeſcēte.
et ꝑ hoc vigore mentis et robore corporis deficien/
tibus minꝰ ſibi laboris et curſus compos exiſtat.
Hac ergo de cauſa ſepius inueniuntur boni viri
damna dierum ſuorum tam cordialiter defleuiſſe.
ſicut de quodā ſancto martire legit᷑. qui in vltima
etate ad veritatis et fidei lumen de gracia dei reuo
catus nō martirij īminentis penas: ſed amiſſionē
temporis dolendo cōqueſtus eſt dicens. Ve michi.
qꝛ ꝑdidi dies meos Non eſt ergo mediocre lucrum
tempus tam precioſum et fructuoſum ſalubriter
expendere et omnes dies et annos vite ſue diuino
ſeruicio dedicare. Deinde ſcd̕o attendi poteſt qꝛ
non qualecūq̢ tempus indifferēter lucrat᷑ qui ab
ineunte etate iugum dn̄i eligit deportare. ſed etatē
floridam gratiſſime iuuentutis. q̄ quidē iuuētus
aptiſſima eſt ad quelibet bona ſtudia inicianda et
exercenda. Nec puto hoc in loco iuuentutē adoleſ/
cenciam et puericiā ſtricte altrinſecus diſcernēdā:
ſed indifferenter ꝓ ſtatu ineuntis etatis q̄ diſcre/
cionem boni et mali admittit eſſe ponendam.
Qd̕ hec aptiſſima ſit inſtitucioni bone vite ex hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

ꝑpenditur et ꝑſpicitur. qꝛ nondū ſanguis in quo
caloꝛ naturalis exiſtit : infectꝰ et coꝛruptus eſt ꝑ
cōſenſum et uſum cōcupiſcencie pꝛurientis. q̄ cum
ei cōſentitur et ſatiſfit : latiꝰ ſerpit et vehemēcius
pꝛurit. ex quo ſequit̉ coꝛrupcio affectionis et obnu
bilacio racōnis . Eſt igitur intellectus iuuenū eo
lucidioꝛ quo minus impeditus. eſt memoꝛia eo ca
pacioꝛ quo minus eſt homo ꝑ diuerſa diſtractus .
Eſt affectus eo viuacioꝛ quo minꝰ cōtrarietatibꝰ
fractus. Eſt et amoꝛ eo ſincerioꝛ quo minus concu
piſcencijs coꝛruptus . Deniqȝ quemadmodum in
iuuenili etate homis exterioꝛ ſentit̉ recētioꝛ et vigo
roſioꝛ. ſic eciā homo interioꝛ exterioꝛi cōtemꝑatus
in omnibꝰ actionibus ſuis eſt expeditioꝛ. Anime
em̄ ſequūtur coꝛpa ſcd̄m ph̄m . Non em̄ ſolum ꝓpt̄
coꝛpoꝛa ſed eciā ꝓpter interioꝛis hoīs ſenſus. cum
diſcernere volumꝰ etates dicimꝰ ad modū arboꝛū
et herbarum hominē in puericia pubeſcere. in ado
leſcencia virere. et in iuuentute floꝛere Quis igit̉
dubitet hoc tempus humane vite cōmodius ad ca/
peſcenda quelibet bona ſtudia tam ꝓpter priuile/
gia etatis iuuenilis. q̄ econtra ꝓpter detrimenta
etatis ſenilis . De quibus cum multa ſint q̄ conſi/
deracōni et experiēcie cotidiane ſubiaceant. pauca
tamen notat Gregoꝛiꝰ dicēs. In iuuentute viget
coꝛpus . et in colume manet pectus thoꝛoſa ceruix
plena ſunt bꝛachia. In ānis autē ſenibus ſtatura

curuatur. ceruix exſiccata deponit᷑. Frequentibus ſuſpirijs pectus vrgetur. virtus deficit. loquētis verba anhelitꝰ intercidit. Nam et ſi languor deſit plerumqꝫ ſenibꝰ ipſa ſua ſalus egritudo eſt. Oīs itaqꝫ res a primeua ſua origine ad cōſtitutū tēdit augmentū. et poſtea in detrimentū diuergit Ipſe quoqꝫ ſolaris calor vigoroſior eſt ī iſtis inferioribꝰ a tpe quo ab ortu ad meridiem tendit. ꝙ cū a meri die ad occaſum recedit. Preterea qꝛ ad capiendas bonas īformacōnes docibilitas et flexibilitas mul tum opitulantur. ꝑſpicuū eſt eciā hoc nature dono gaudere iuuenes pre ſenibus. nouelle em̄ planta/ cōnes leuiter ſequūtur manus deflectentis. nō ar bores veteroſe et nodoſe quas citius frāgas ꝙ flec tas. Hinc ſapiens mouet. Curua ceruicē filij in iuuentute ſua et tunde latera eius dum infans eſt. ne forte induret et non credat tibi. Poſtremo licet ad modū labilis et fluida ſit humana cōditio. vide ſi non tenacius heret quicqͣd in iuuenili etate inbi bitum et alta mēte repoſitum eſt. iuxta illud ſalo monis. Adoleſcens iuxta viam ſuam eciā cū ſenu/ erit nō recedet ab ea. Unde virgiliꝰ. Nunc adhibe puro pectore verba puer nunc te melioribꝰ offer. Quo ſemel eſt inbuta recens ſeruabit odorē: teſta diu Et aliꝰ. Qđ noua teſta capit inueterata ſapit Experimur et hoc in ſenibus quorū fractior et debi lior eſt memoria in cotidianis factis. ſed ꝙ iuuenes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

hauſerunt recolunt plenią et eloquūtur ꝓmpcius
Hinc ſapiens ait. Fili a iuuentute tua excipe
doctrinam et vſq; ad canos inuenies ſapienciam.
Hinc idem in oracione confitetur domino dicens.
Cum adhuc iunior eſſem priuſq; oberrarē queſiui
ſapienciā palam in oracōne mea Ante tempus poſ
tulaui pro illa. et vſq; in nouiſſimis inquirā eam
Florebit tanq; precox vua letatum eſt cor meum
in ea. Ambulabit pes meus iter rectum a iuuen/
tute mea inueſtigabam eam. Inclinaui modice au
rem meā et excepi eam. Multam inueni in meipſo
ſapienciam et multum profeci in ea. Poſſedi cum
ipſa cor ab inicio ꝓpter hoc non derelinquar.

Poſſet interea aliqs obicere. ſi ſit grata et apta
eſt vt ſentis primeua etas. quid eſt qd̄ ſalomon ait
Adoleſcencia et voluptas vana ſunt. Et iterū pau
lus āmonet thimotheum dicens Juuenilia deſide/
ria fuge. Et iterum ſalomon meminit ſe quedam
in diebus vanitatis ſue conſideraſſe dies primeue
etatis ſignificans. ꝓmmo videmus ad oculum ado
leſcentes et iuuenes velut arietes paſcuales et vi/
tulos diſſolutos ſubſilientes. Vel eciā velut equos
indomitos et effrenes. fas nephaſq; minime diſ/
cernentes inter honeſtum et turpe nichil haben/
tes. ſed in omne qd̄ libet ſi non reſiſtitur paſſim
vltroq; ſe ferentes. In carne viget petulancia.
in ore procacitas. in habitu et geſtu affectatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

vanitas. Hint in libro ſapiencie talia horum ſilēs
dicere cōmemorat᷑. Venite fruamur bonis q̄ ſunt
et vtamur creatura tamq̄ in iuuentute celeriter.
Vino precioſo et vngentis nos impleamus et nō
pretereat nos flos temporis. Coronemꝰ nos roſis
anteq̄ marceſcant nullum pratū ſit qd̄ non ꝑ tran
ſeat luxuria noſtra. vbiqꝫ relinquamus ſigna leti/
cie noſtre quoniā hec eſt pars noſtra. Sed in hijs
obiectis hoc attendere habent qui obiciunt. quia ꝑ
iſta et ſimilia non culpatur etas gracioſe inuentu
tis ſed abuſus huius etatis. q̄ quanto apcior gra/
cioſior eſt et viuacior tanto facilius et cōmunius
cōtingit ea abuti. Cuius quidem abuſus p̄cipua
cauſa eſt. quia radix cōcupiſcencie innate vberius
pullulat et ſuccreſcit. ſi nō reſtringitur et refrena/
tur. Senſus enī et cogitacio hominis prona ſunt
in malum ab adoleſcencia ſua Ceterum iſta concu
piſcencia ꝑ duo deberet refrenari que frequenter
minus ſuppetūt in iuuenili etate cōſtitutis. ſunt
autē hec deliberacio et informacio. Deliberacōnem
dico quo q̄s in ſeipſo ex luīne fidei et iudicio rōnis
deliberat et raciocinat᷑ hoc vel illud faciendū vel di
mittendū aut qꝛ deꝰ p̄cepit. aut qꝛ honeſtū et vtile
exiſtit. Hec deliberacio deeſt iuuenibus. qꝛ nondū
hn̄t ſatis maturā rōcinacōeꝫ ꝓpter defectū ſcīe vel
exꝑiencie. et ideo inpingunt in res materiales et
ſenſuū voluptates vltro ſe offerētes et ingerentes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Aliud ꝑ qđ refrenari deberet cõcupiſcēcia in iuue
nibꝰ eſt ſana informacio et directio maiorū. Unde
qui hoc bonū de grā dei in puerilibus ānis cōſecu
tus fuerit vt habeat ꝑntes prelatos vel magiſtros
deū timentes. ſollicitos et prudētes a quibꝰ in vir
tutibus et bonis maioribus tenera etas et facile
capax inſtituatʳ. niſi valde excors et rebellis fuīt
ꝓfecto vltra modū ſe fortunatū iudicabit. ymmo
preuentū a deo in benedictionibꝰ. Tale em̄ bonū
ſortitus eſt. cui nullus terrenus cēſus. nulla here/
ditaria ſucceſſio quantum vis pinguis valeat com
pari. tm̄ caueat ne diſcipline īpaciens frenū rum
pat et necdū bene inſtitutꝰ et in timore dei exerci
tatus intēpeſtiue rectorē ſuū derelinquat Et ei cō
tingat qđ ſapiens dicit Equus indomitus euadit
durus. et filius remiſſus euadit preceps. Sꝫ heu
ſeneſcente mundo cū habundante iniquitate refri
guit caritas multorū. pauci admodū de ꝑntibus
inueniuntʳ qui cū beato thobia filios ſuos ab īfan
cia docent deū timere et abſtinere ab omni peccato
qui ꝑ anguſtā viam que ducit ad vitā eos ingredi
ꝑſuadent. ymmo qđ magis dolendū ē. pauci inue
niuntʳ qui filijs ſuis lata huiꝰ ſeculi itinera decli/
nare volentibus nō aduerſentʳ. De magiſtris vero
et pedagogis ꝑplures eſt inuenire qui informant
iuuenes in ſciencia inflante ſed ꝑ raros qui in cari
tate edificante. Perſuadetur ab eis diſpendioſius

circuitus humanarū adinuencionū. curioſitatem paſcenciū. rarius conſulit᷑ cōpendioſus aditus ad ſuꝑnā bt̄itudinem ꝑ cōtemptū mundi feſtinanciū Horū plurimi ſic ī medijs ſtant vt ad finē nō ꝑueniant ymmo mediū ꝓ fine acceptāt. Mediū em̄ eſt ſciēcia. finis vero bona vita. Vide ſi nō hos notat Aplūs cū dicit. Semꝑ diſcentes et nunꝙ̄ ad veritatis ſciām ꝑuenientes. Sunt demū eciā rectores eccleſiaſtici. q̄bus p̄cipue incūbit ex officio corrigē et inſtituere mores ſuorū ſubditorū ꝓ q̄bus ſunt deo in die iudicij diſtrictā reddituri racōnem. qui ꝓfecto neſcio an in aliquos alios fructuoſius ꝙ̄ in iuuenes ſuā paternā ſollicitudinē poſſent exercē iuxta v̄bū ꝓphete. Nouate vobis nouale et nolite ſerere ſuꝑ ſpinas. Sed o ꝙ̄ rari inueniunt᷑ fideles diſpēſatores. veriqꝫ paſtores. qui nō querūt q̄ ſua ſunt. ſed que iheſu xp̄i. qui iuxta edictum apoſtoli Inſtant oportune. īportune arguūt increpant obſecrant in omni paciā et doctrina. Qui ve cū eodē ad theſſalo. dicē pūt. Facti ſumꝰ in medio veſtrū tamꝙ̄ ſi nutrix foueat filios ſuos ita deſiderantes vos cupide volebamꝰ vobis tradere non ſolū euangelium dei. ſed eciā aīās nrās q̄m kariſſimi nobis facti eſtis Et iterū. Scitis em̄ q̄liter vnūquemqꝫ veſtrū tamꝙ̄ pater filios dep̄cauimꝰ vt ambulareris digne deo Et in alio loco. Non ceſſaui nocte et die cum lacrimis monens vnūquemqꝫ veſtrum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Ecce formã dedit eccleſie paſtoribus et doctoribus
eccleſiarũ doctor Sed heu ꝙ pauci inueniunt eius
imitatores modernis ꝑcipue tꝑibus in qbus am/
bicio et auaricia corpus eccleſie grauit occupauit
et infecit. Magis videtur plures eorũ notare illa
yſaye ꝓphete inuectio. Laqueus iuuenũ oẽs vos.
an non laqueus iuuenũ paſtor qui ꝑ abrupta gra
ditur. quẽ neceſſe eſt vt grex ꝑ precipiciũ ſequatur.
Ex hijs igit ꝑſpicuũ eſt quare adoleſcentũ vita tã
dubia inſtabilis et vana exiſtit. Cum eni primũ
huius mundi fluctibus ſe cõmittunt ſi prudẽs gu/
bernator defuerit ſtatim feruntur in preceps. trahit
eni ſua queq; voluptas Unde accidit vt niſi a ſeni
oribus attracti allecti coactiq; fuerit: vultum ma
turum moreſq; ſeueriores refugiãt. ſuiſq; magis
applaudentes ꝑ coequeuos quib9 luxus et deſidia
cordi eſt ſenſus ad diuerſa vicia ꝯtrahant. O igit
felicem iuuenẽ cui in puerilibus annis fidelem et
deum timentẽ habere cõtigerit inſtructorem et in/
ſtitutorem qui eciã eum non facile a ſe dimittendũ
et ſibiipſi cõmittendũ decernat. donec bone vite in/
ſtituta in affectũ mentis tranſiſſe ꝓuideat. Habet
eni hic bonũ illud. ſine quo rari admodum effecti
ſunt boni. Sine regime namq; ſaluati ſunt vel
valde pauci. Qd ſi pleni9 ſcire deſideras: ſcrutare
legendas ſanctorũ. de quibus ꝑſepe inuenies an/
notatum ꝙ ſollerter et conſtanter adherebant et ſe

ſubmittebāt in iuuenili etatē magiſterijs ſeniorū
in ſancta vita ꝓbatorum Et hec de eo dicta ſint. ꝙ
primeua etas aptiſſima eſt ad inſtitucōnem bone
vite. Cui libet annectere verba egregij oratoris
Franciſci petrarce in libro de vita ſolitaria ſic di/
cētis Optimū quidē eſſet niſi conſilij inopia iugis
adoleſcencie comes obſtaret vt ab ineunte etate c̄ca
vnū aliqd vite genus apprehendendū quiſqȝ nr̄m
accuratiſſiē agitaret nec ab eo calle quē ſemel ele/
giſſet niſi magnis ex cauſis et graui neceſſitate di/
uerteret. ſed qꝛ id non facimus. neqȝ eīn noſtro iu/
dicio pleriqȝ viuimus ſed vulgi. hoc eſt parentum
atqȝ ideo ꝑ deuia raptamur et q̄ſi ꝑ tenebras alie/
nis veſtigijs inſiſtentes: ſepe ꝑiculoſas et inexpli/
cabiles ingredimur vias. Cui autē ī ingreſſu vite
huius. quando vt dixi ſintilla noſtri conſilij nulla
erat aut parua. celeſte aliqd lumen effulſit. vt vel
ſecurum vel periculi minoris et facile remeabile
iter arriperet habet vnde ſemꝑ gracias deo agat.
At cui ſiniſtrior ſors fuerit. plus negocij eſt. poſtꝙ
tamen oculos aperire ceperit et ꝙ dubiū iter agat
intelligere. omni ſtudio incūbat adoleſcencie erro
res vel in ſenectute corrigere Hec ille. Ceterū
non ſolum aptiſſima vt dictū eſt: ſed eciā deo accep
tiſſima eſt oblacio huius etatis. Reuera eīn gratū
et congruum eſt florem iuuentutis ſue ei offerre
cuius famulatu omnis competit ſexus et etas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

ꝙ ſi mortales munda et venuſta ſeruicia requi/
runt. quātomagis rex oīm immortalis etatē puri
orem et gracioſiorē requirit. Sunt autē primicie
et p̃mitiui fructus frequentᷣ vberiores. ipſa quoqꝫ
primogenita frequēter venuſtiora format natura.
q̄ eciā in ueteri teſtamēto tamq̄ꝫ ſibi debita iubebat
dn̄s offerri. Sed et ipſi qui in apocalipſi Agnum
quocūqꝫ ierit ſecuturi leguntᷣ empti ex hoībus pri
micie deo et agno et ſine macula ante thronū dei eē
memorantur. ꝙ ſi omnē adoleſcenciā nō oīno ſine
macula eſſe cōquereris. rn̄det tibi poeta Nā vicijs
nemo ſine naſcitᷣ. optimus eſt qui mīnis vrgetᷣ.
Licet eīn quidā adoleſcentes ſuccedentibus ſibi occa
ſionibus ꝑniciosis: veſtem innocēcie mane nimis
maculauerūt. nō tn̄ vt adulti iniquitatē ſuꝑ iniq̄/
tatem appoſuerunt. ſed et vulnus recēs facilius ad
ſanitatē redit q̄ꝫ inueteratū Si ergo pleriqꝫ adoleſ
centes abſolute puri nō ſunt et ideo minus grati.
ſunt tamē vtiqꝫ puriores hijs qui inueterati ſunt
dierū malorū de quibꝫ dicitᷣ per Jeremiā. q̄ꝫ vilis
facta es nimis iterans vias tuas. Preterea q̄ꝫ gra
tam et acceptā habeat dn̄s etatē puerilem ꝓpter
innocenciā ex euangelio Marco narrante ꝓbam9.
vbi tam īdigne legitᷣ tuliſſe eos dn̄s qui ꝓhibebāt
ſibi puulos offerri dicens. Sinite puulos venire
ad me et ne ꝓhibueritis. taliū eſt eīn regnū celorū
et amplexatus eſt eos imponens qꝫ illis manus

bn̄dicebat eos Et in eodē cū iuuenis quidā genu/
flectēs rogabat eū dicēs. Magiſter bone q̄d faciēdo
vitā eternam ꝑcipiam? et rn̄diſſet iheſ9 Noſti mā
data. ne adultereris. ne fureris. nec falſū teſtimo/
niū dicas. ⁊c̄. Et iuuenis. Hec oīa inq̄t ſeruaui a
iuuentute mea. Seq̄tur. Iheſus aūt intuitus eſt
eum et dilexit eū. habuit em̄ ſe ad modū diligētis
audiens iuuenē innocēter vixiſſe ab ineūte etate
Huic accedit efficacius exemplū in iohanne euan
geliſta. q̄ nec dū adoleſcentis etatis ānos extreuiſ
ſe putat. cum ſup̄ pectus dn̄i recumbē et tāta ſig/
na dilectionis a dn̄o accipe meruit. vt tacito noīe
ꝓprio : diſcipulus ille quē diligebat iheſus appel
latus ſit. Vn̄ illud Yſaie de eo aſſumit eccl̄a. Ecce
puer meus electus quē elegi poſui ſuper eū ſpm̄
meum. Attende eciā quō cū pueri hebreorū veſtiū
et ramorū ſubſtractione et vocis laudacōne debitū
et gratū dn̄o iheſu cultū exhiberēt. et a p̄ncipib9
ſacerdotū īnidia tabeſcentibus rep̄henderent : ip
ſe ꝓphetica autoritate eos cōuicit dicēs. Nunq̄ le
giſtis. q2 ex ore infanciū et lactenciū perfeciſti lau
dem? Cū igitur ſit grata et accepta ſit deo oblacio
et ſeruiciū iuuenilis etatis. quiſnā h9 cui ſue mē/
tis cōpos nō gaudeat ſe hos ānos gracioſos p̄ ma
nibus hr̄e. quos oībus modis paret diuino ſerui/
cio mancipare. Quis nō acceleret ne ſibi tp̄a tam
cara in vacuū p̄tereant cū rapidiori curſu fugiāt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

hore. Quis non ꝓmpta mente eius ſe ſeruū ꝓfite/
bitur. cui ſeruire regnare eſt? Quis non exclamet
ꝑatum cor meū Et iterū ꝑatus ſum et nō ſum tur
batus vt cuſtodiam mandata tua Et alias. Michi
aūt adherere deo bonū eſt. ponere in dn̄o deo ſpem
meā. Quis vero hos annos ſibi male et vane ſub/
reptos et ſubtractos remeōrans. reductis poſt ter
gum oculis nō ex intimo ſuſpirabit grauiterq; do
lebit tp̄a tam precioſa ſe tam irrecuꝑabiliter ꝑdi/
diſſe. Quis deniq; cū huiꝰ etatis florem et graciā
mente tractauerit nō magnoꝑe inuidebit ꝙ iuxta
hoc qd̓ in daniele ſcribitᷣ. ipſe nabugodonoſor rex
aſſiriorū. quo diabolum huiꝰ mundi principem fi
guramus tot pueros in quibꝰ nulla eſt macula de
coros forma et eruditos ſapiencia cautos ſciencia
et doctos diſciplina ad aſtandū ſuo cōſpectui ſerui
cioq; pandos aſſciuerit. Quis nō cum beato gre/
gorio deplorans exclamabit. Heu quas pulchras
facies princeps tenebrarum nunc poſſidet O igitᷣ
vos iuuenes precipue qui in ſortem dn̄i delegati
eſtis qui dicere habetis. dn̄s pars hereditatis mee
et porcio mea dn̄s. Ad cuiꝰ ſeruiciū tendite cōfidē/
ter ꝓperate ardenter. accedite inſtanter. Accedite
inꝗ̄ ad eum. et illuminamini. et facies veſtre non
cōfundentᷣ Attendite ꝙ̄ incōgruū et inꝑtinens ſit
florem iuuētutis offerre diabolo. et fecem ſenectu/
tis deo. ꝗuis em̄ nulla etas p̄poſtera ſit ei qui eſt

longanimis et multū miſericors. ſciat tamē qui in
adoleſcencia vocantē ſe dn̄m ſeruꝰ cōtempſit . cum
ſibi graciā diuinā arridere et oportunitatē ſentiēt
non deeſſe. poſtmodū in etate occidua eiuſdē gracie
ſe indignū exiſtere. Contingit enī huiuſmodi aut
in reprobū ſenſum pre inſenſibilitate incidere. aut
vias inextricabiles mūdane cōuerſacōnis arriꝑe.
aut interueniente in tēpeſtiua morte defungi .
Hec de eo dicta ſint ꝙ acceptiſſimū equiſſimū et ſa
luberrimū ſit florem iuuentutis deo offerre. Cui
libet annectere v̓ba gracioſa diſcipuli eterne ſapiē
quibus gloriabatur ſe hoc tam eximiū bonum de
gracia dei aſſecutū fuiſſe . Et inq̄t dilectū diligere
nō expectaui quouſqꝫ ſenio frigeſcerē . aut viribꝰ
fractis deficerē. quouſqꝫ decor vultus roſei deꝑiret
et ruge faciē oꝑirent . et ſic exoſus factus et amori
terreno ineptus neceſſitate cogente ad ipſum amā
dum confugerem qui aliam quā diligerem vel a q̄
diligi cuperem nō haberem. Quinymo cū in flore
iuuētutis etas adhuc tenera longa annorū ſpacia
ꝓmitteret . cū ſociorū grata cōſorcia adeſſent et nā
lis cōplexio amori arrideret . multoſqꝫ rogantes
et detrahentes haberē. hijs omībus ſpretis violas
pulcherrimas m̄ dulciter arridētes cōtemnebam .
facieqꝫ auerſa cū gemitu adūſabar. letus oīa ꝓieci
et te m̄ in amoris mercedē conſtitui. ad amorē tuū
confugi . teqꝫ michi in dilectum elegi. Hec ille .

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Tercio in materia p̄miſſa conſiderandū. q̄ eci
am bonū eſt iugū dn̄i ab ineunte etate portare ꝓp
ter lucrū laboris. Eximit em̄ iſte ſe a grauioribus
laboribus quos tolerare habet. qui primū in etate
adulta ceperit vias ſuas corrigē poſtq̄ꝫ actualiter
in multis q̄ expiare habet deū offendit. et habitu/
aliter cōcupīa lacius ſerpens totā ſubām eius me
dullitus infecit. quorū vtrūqꝫ q̄d timoris ſollicitu
dinis et laboris in veraciter penitente et plene cō
uerſo efficiat: nouit ille qui et de p̄teītis pcc̄is per
cotidiana lamēta ſatiſfacē. et de vicijs tēptantibꝫ
per remedia cōtinua ſe ſtuduerit expedire feruen
ter. Iſte cū ꝓpheta ſepius cogit᷑ exclamare. Cir/
cūdederunt me mala quorū non eſt numerus. com
p̄henderunt me iniq̄tates mee et nō potui vt vide
rem. Cōplaceat tibi dn̄e vt eruas me. Et iterum.
Saluū me fac deus qm̄ intrauerunt aque vſqꝫ ad
aīam meam. Infixus ſū in limo profundi. et nō
eſt ſubā. Veni in altitudinē maris. et tēpeſtas di
merſit me. Nec ſolum hij q̄ pro longo vſu et cōtinu
acione malicie ſue tale q̄d in ſe experiunt᷑. ſed eciā
qui ſalutē eorū zelantes qui inueterati ſunt. dierū
malorū plerumqꝫ duricia eorū perteſi cū ꝓpheta
Iheremia exclamare coguntur. Pcc̄m iuda ſcrip/
tū eſt ſtilo ferreo in vngue adamantino exaratum
ſup̲ latitudinem cordis eorū. Q̄d̄ ſi eciā gracia di
uina adiuuante eorū purgacionem interne ſatis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

optate ſucceſſit q̈ntum putas ad hoc requiri tp̄is
et laboris vt ī naturalem candorē veſtis ipſa tota
illita et ībibita ſordibus reuertat᷑. Aut vt corp9
totum morbo marcidū et infectū integram ſoſpita
tē conſeq̄t᷑. Vel eciā vt ager diu incultus ſpinarū
et veprīū denſitate peruaſus dirutis ſpinis male
germinantibus demum culture boni ſeminis ap/
tus exhibeat᷑. Audi deniq3 quā ea ꝓpter experiē
ciā ſibi viſus eſt habuiſſe celeſtis fiſtula btūs Am
broſius. Plures inq̄t inueni q̄ innocenciā ſeruaue
runt ꝙ̄ q̄ amiſſam recuꝑauerunt. ā condignā pe/
nitenciā egerunt. Qd̄ ſi eciam de ingenio et lumi
ne intellectus diſcutē placet. quis nō aſſenciat iu/
uenilem etatē que in īnocentia adoleuit et ingeni/
um ſuū exercuit. eciā perſpicacitate intellect9 pre
ualere. immo īpoſſibile ſc̄dm naturam videtur vt
poſt diucius pcc̄is ſordidatā et offuſcatā cōſcīam
ad naturalem et ſibi cōprehenſibilem ſi ſe continu/
iſſet ꝓficiat ingenīj capacitatē Cui aſſercioni opi
tulat᷑. ꝙ quidā naturales aſſerere conant᷑ hoīnem
ſemel perfecte ebriū nō poſſe tale lumen intellcūs
attingere. q̄le potuiſſet ſi hoc infortuniū euaſiſſet
O igit᷑ ꝙ̄ ſane ſibi conſulit q̄ innocenciā p̄meue eta
tis ſeruare ſtuduerit. a quantis malis et laborib9
ſe exemit. et quantis bonis ſe participem efficit.
Cum enim alteri iuuenilibus annis in vanitate
conſūptis inſtante iā ſenio īproperant obicit᷑ illd̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Eccī. In iuuentute non cōgregaſti et quō inueīes
in ſenectute iſte non in ſe ſed in domino gloriando
ꝓferre poteſt illud eiuſdem ſapientis verbum.
Modicum laboraui in iuuentute. ſcꝫ. et inueni m̄i
multam requiem Et ne laborem hunc in cōpeſcen
dis iuuenilibus deſiderijs et ſapiencie ſtudijs in/
ſiſtendis nimis arduum et grauem ſuſpiceris.
Attende quid eqꝫ ſapiens. in libro ſapiencie dicat.
Qui de luce hoc eſt diluculo incipientis etatis vigi
lauerit ad illam. ſuꝑple. ſapienciā non laborabit.
Aſſidentem em̄ foribus ſuis inueniet eam. Dicit
non laborabit. hoc eſt non tantū laborabit quantū
ille qui in veſpera occidentis etatis ad ſtudiū meli
oris vite euigilare incepit. Nam eiſdem conatibus
quibus ille ſero reſipiſcens preterita diluit. iſte in
anteriora ſe extendat. Et vt fauorabiliter dicam.
vbi ille debita ſoluit. iſte deum debitorem ſibi cōſti
tuit. Abſit tamen vt ꝑ iſta q̄ replico preiudicare
audeam diuicie bonitati et virtuti que interdum
ita diſpenſat ꝙ hij qui poſterius veniunt per vite
meritum eos qui preire videbantur antecedunt.
Et iuxta pauli ſentenciā. vbi prius habundauit
iniquitas poſtea ſuꝑhabundet et caītas. Hec igit̄
que aſſerui ita accipe vt ſit proporcio et adeq̄cio cē
ad cauſam. nō rei ad rem Verū cū ſic pie diſpenſat
dn̄s cum hijs qui poſterius veniunt. ſi iudicia dei
occulta cū timore diſcutē liceat hoc aut ideo videt̄.

qꝛ ſi foꝛtaſſis ante vndecimā hoꝛam ſeneſcentis eta
tis ad laboꝛandū in vinea vocati nō ſunt. et obiur
ganti eos dn̄o . quid hic ſtatis tota die ocioſi libere
reſpondere poſſunt. qꝛ nemo nos conduxit. et ideo
non iniuſte cum hijs qui manius vocati fuerant
denarium diurnū accepant Aut foꝛtaſſe qꝛ ardoꝛe
intenſioꝛis caritatis deum ſibi conciliare. ipſamqꝫ
ſuam tarditatē recōpenſare. nec non vigoꝛe magni
animi nō modo p̄oꝛes equare. ſed eciā longe conati
ſunt antecedere. qualem beatā mariā magdalenā
fuiſſe credimꝰ cui multum dimiſſum eſt qꝛ multū
dilexit Ipſe quoqꝫ beatus apoſtolꝰ paulus ex quo
veritatē fidei que in xp̄o eſt agnouit cōtinuo non
acquieuit carni et ſanguini . nec graciam dei in ſe
vacuam fuiſſe paſſus eſt. ſed plus oībꝰ laboꝛauit.
Non nullos vero ꝑ diuinā diſpenſacōnem in quedā
facinoꝛa cadere ꝑmiſſos legimꝰ vt poſt talem lap/
ſum eoꝛum reſurrectio oībus peccatoꝛibus confidē
cie eſſet exemplū. vel eciā vt qui magni vite meͥto
inter fideles futuri erant . materiam humilitatis
que cōſeruatrix eſt oīm virtutum ſemꝑ haberent .
cum ad ante actam vitam oculos mētis reuocarēt.
vel eciā qꝛ fidelibꝰ vt petrus p̄ferendi erant . vt ex
ſua infirmitate ꝑpēderent q̄ꝫ miſericoꝛditer aliena
īfirma tollerarēt. Si iſtos ǎ alios quoſlibet q̄libet
ex cā diſpenſatiē excellencioꝛibꝰ vite meritis et ſciē
donis velit piꝰ dn̄s munificētiſſiā largitate dotaē

et nichil reſpectu ãnacte iniqtatis de datis opis et donis prefectis ſubtrahere. qs eũ audeat incul/ pare auditurus ab ipſo An nõ licet m̃ quod volo fa cere? Volo eñi et huic nouiſſimo dare ſic et tibi Ce terũ eſt adhuc qd obici ſolet circa p̃miſſa cum dr iu uenes nõ oportere ſibi tm̃ laboris indicere in con/ ſeruacione innocencie et inſtitucõe bone vite: quã tñ adultos in reſipiſcendo a malis actibus et rcu perando amiſſã puritatẽ et meliorando vitam ſu/ am. Sunt eñi nõnulli iuuenes q̃ a primeua etate adeo ſenciunt rebellẽ carnẽ ſuã voluntatẽ qz tam rigidam et inflexibilem vt nõ niſi pmaximo labo re et conatu ſe valeant a malis actibus temꝑare. ita ꝙ eorũ labor et deſtrictio videat plurib9 adul/ tis ad deũ cõuerſis preponderare. qui leuiori cona tu expertã ſeculi vanitatẽ derelinquũt. et iugum dñi faciliori niſu cũ eis trahunt. Qd ita eſſe quis ſanũ ſapiens et expertus velit negare. Diuerſe eñi ſunt cõplexiones hoim. et varie conſperſiones ani morũ. ita ꝙ Yſaias ꝓpheta hanc diuſitatẽ cõme/ morãs leonẽ ouẽ et vitulum ſimul paſcẽdos et pu erũ puulum eos minaturũ ꝓphetauerit. leonem naturã ferocẽ. ouẽ ſimplicem et mitẽ. vitulũ laſci/ uiã et diſſolutã intellige. Iſti in ſancta eccia. imo in vna ſocietate ſimul pacifice paſcunt. puero puu lo hoc eſt xp̃o eos minãte et dirigente Propter hoc ergo attende. ꝙ p̃miſi in hac leuitate vel grauitate

vel grauitate nō debere fieri vniūſalit̄ ad equatōeʒ
rei ad rē. hoc eſt vniꝰ ꝑſone ad alterā. ſed cauſe ad
cauſam. vel eciā ꝑſone ad ſeipſam. Si eīm tu tam
rebellē pateris carnē tuā in iuuētute et tā rigidā
voluntatē cū tn̄ nōdum ꝑūſe et vicioſe cōplexioni
ꝑuerſior acceſſerit cōſuetudo cū exꝑiencia mali: qd
putas tu patereris ſi hec oīa cōcurriſſent et diuciꝰ
cōcupiſcencijs frena laxaſſes? ꝑfecto p̄ſumere hēs
ꝙ exceſſiue p̄ alijs vel eciā irreuocabilit̄ corruiſſes

Quarto bonū eſt iugū dn̄i ab ineunte etate por
tare ꝓpter lucrū mercedis. Ampliorē eīm mercedē
et̄ne glē meret̄ iuuenis qui eo tꝑe ſtudet bn̄ viuere
et deo ſeruire qn̄ maxime iuuat peccare ꝙ̄ ſenex q̄
nō tā vicia deſerit ꝙ̄ a vicijs deſerit̄. Quis deinde
neſciat ſeruicia iuuenū nō ſolū gracioſiora ſed eciā
queſtuoſiora ꝙ̄ ſenū debilitatorū? Unde et carius
veniūt mancipia iuuenilia ꝙ̄ veterana Ceterū q̄s
eis inuideat potiorē glorie porcionē qui carnē ſuā
crucifigentes cū vicijs et cōcupiſcencijs puritatē
incorrupte et innocētis vite cōſeruare valuerunt.
Nemo ꝓrſus hoc eis inuidebit niſi q̄ eorū conſorcio
penitus carebit. Magnū itaqʒ aliq̄d p̄ ceteris habe
bunt in illa cōi immortalitate. q̄ iam hn̄t aliq̄d nō
carnis ī carne. Hinc in apoca. Hij q̄ cū mulieribꝰ
nō ſunt coinq̄nati ſequi agnū quocūqʒ ierit memo
rant et cantare canticū qd̄ nemo aliꝰ cantare pote/
rat Incorruptio enim facit proximum eſſe deo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

De hac deniq; glorie ꝑrogatiua intelligi pt illud verbū Jeremie ꝓmiſſum. Bonū eſt viro cum portauerit iugū dn̄i ab adoleſcencia ſua ſedebit ſolitari9 Siſr̄ quo btūs Bernđus ſic dicit Sedebit inquit ſolitarius cū habuerit honorē ſingularitatis. illi9 videlicet iudiciarie poteſtatis inſigne qđ ſancti in terra ſua poſſidebunt cū leticia ſempit̄na erit eis. Quare: q2 leuauit ſe ſup ſe. id ē cū adoleſcens eſſet et etatis lubrice ſentiret ardorem ſenem induit. relinquens qđ eāt aſſumens qđ nō erat. leuauit inq̄t ſe ſup ſe. q2 nō reſpicit ſe ſed illum qui eſt ſuper ſe. Hec ille. Preterea cum milicia ſit vita hoīs ſup terrā q̄s non eū militē ampliori gloria extollendū putabit. qui multis clarus victorijs om̄e euū ſuū ſtrēnue et irreꝑhenſibiliter ꝑcurrit. q̄ꝫ illum q̄ vel tandē in vna victoria cōſummauit. Jlle etem̄ ꝑ or ꝓ vnoquoq; ope v̄tuoſe cōſummato. et ꝓ quolibet incurſu aduerſo viriliter ſupato ſingulare premiū ſine fine duraturum eſt ꝓculdubio ꝑcepturꝰ. Sic̄ em̄ dn̄o teſte capillus de capite iuſtorū nō peribit. ſic nec momentū de tempore nec aliq̄s mentis vel corꝑis virtutis conatus ꝑtranſibit ſine mercede. vt em̄ ait Aplūs. Vnuſquiſq; ꝓpriam mercedem accipiet ſcđm ſuū laborē Eya igit' o boni iuuenes in ſeruiciū tam magnifici regis et munificētiſſimi dona vrā annotate. in eius caſtris vos ſerite. et in eius arma cōiurate dum aī vigor et corꝑis robur

preualent. virtutis opa que memoriā veſtri noīs et gloriā eternā mereant² viriliť exercete. Nullus labor durus. nullū tempus longum videri debet quo eternitatis premia cōpantur. Verumptamē in hac materia cū de maioritate mercedis diſſerit² obici michi ſencio pabolam illam euangelicam de patrefamilias qui mane hora tercia. ſexta et nona ac vndecima exijt cōducere oparios in vineā ſuam Vbi dicit². ꝙ cū ſero factum eſſet ad priſfamilias iuſſum diſpenſator euocatis ſingulis ſingulos eis diſtribuit denarios. Quid igitur intereſt an hora prima vel vndecima ad laborandū in vinea quiſqꝫ tendat. ſi tantūdem recipit qui tarde quātum qui venerat ante. Sed pro intellectu huius parabole ſcire debemus. ꝙ ſanior videtur eſſe ſenſus. et a ſanctis doctoribus denotatus cum p has vices horarum intelligunt² etates mundi q̄ notis temporū articulis diſtinguūtur. nec difficile eſt comprehendere. quare hij qui in primeua etate mundi in vinea laborauerunt nulla mercedis prerogatiua gaudeant pre illis qui in vltima mundi etate eis in labore ſucceſſerunt. ꝙ ſi aliquis de etatibus huāne vite hanc parabolam intelligendam putauerit. vt videlicet hij qui in puericia adoleſcencia vel iuuentute laborem diuicie ſeruitutis aſſumpſerint cū hijs qui in ſenectute eis in labore ſociati fuerint eodem ſint denario eterne glorie remunerandi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Abſit tamen a ſanū ſapientibus vt denariū illum
ꝑ omnia equalem exiſtiment. vt ſcꝫ hij q̄ ꝓlixius.
et hij qui breuiꝰ. qui multū et qui minꝰ laboraue
rūt: nulla glorie q̄litate vel quātitate ſint diſcreti
Qḋ non eſſe veritati cōſonum oſtendit alia equidē
ꝑabola. vbi ſeruus ille cuiꝰ mna decē mnas acq̄ſie
rat: ſuꝑ decē ciuitates cōſtituitur. cuiꝰ vero mna
quinqꝫ acquiſierat: ſuꝑ quinqꝫ ciuitates collocatᷓ
Hinc in alio loco in domo pr̄is ſui multas iuſtorū
manſiones fore pollicetur. Nam et ſi alius eſt alio
iuſtior. alius alio ſanctior. nullus eorum alienabitᷓ
ab illa domo. vbi manſionem ꝓ ſuo vnuſquiſqꝫ ac-
cepturus eſt merito. Cuius meriti ꝑticipes nos
faciat iheſus chriſtus Amen.

Explicit ſpeculum iuuenū compoſitū ab huīli
viro dn̄o theoderico de herckſen prē domꝰ cleri-
corū in Zwollis opus licet ꝑuū tn̄ ꝑfructoſum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 88